

Luisterbegrip en vertelvaardigheden stap voor stap stimuleren bij kleuters

Onderwijsvorm	Kleuteronderwijs
Bouwsteen	>> Bouwsteen 2 Bouw het taaltraject op een logische manier op en combineer verschillende deelvaardigheden 🗨️ Bouwsteen 3 Investeer bewust in mondelinge taalvaardigheid
Aanbeveling	2.2 Ga voor een logische en stapsgewijze opbouw van het traject 3.1 Plan rijke gesprekken om de mondelinge taalvaardigheid te bevorderen

Achtergrond

In een Deens onderzoek werkten kleuterleerkrachten met drie- tot zesjarige kleuters aan woordenschat, luisterbegrip, vertelvaardigheden en beginnende geletterdheid. Hiervoor werkten ze 20 weken lang twee keer per week een half uur met een kleine groep van vijf kleuters van hun eigen klas. Het programma had een positief effect op zowel de mondelinge taalvaardigheid als beginnende geletterdheid van alle leerlingen, ook Nederlandsetaalleerders en leerlingen met een lage SES.

Beschrijving

Wil je bij kleuters met nood aan taalsteun extra inzetten op luisterbegrip en vertelvaardigheden? Dan is het belangrijk om de **moeilijkheidsgraad** van je activiteiten **stapsgewijs** op te bouwen. Een mogelijke logische volgorde van leerdoelen, waarbij je de lat telkens een stukje hoger legt en het ene doel op het volgende voortbouwt, is deze:

	Leerdoel	Voorbeeldactiviteiten
Stap 1	De kleuters kunnen in een verhaal de plaats en de hoofdpersonages identificeren en beschrijven.	<ul style="list-style-type: none">• Tijdens het lezen:<ul style="list-style-type: none">- Stel enkele open vragen over het hoofdpersonage en de setting: <i>Waarom deed de hond dat? Wat zou hij hierna doen, denk je? Waar is de hond nu?</i>• Na het lezen:<ul style="list-style-type: none">- Inventariseer de namen van de personages samen met de kleuters;- Vraag aan elke kleuter wat zijn/haar favoriete personage is en waarom. Noteer het antwoord op een kindvriendelijke manier onder de naam van de personages.
Stap 2	De kleuters kunnen in een verhaal één of meerdere acties of gebeurtenissen identificeren en beschrijven.	Blader samen met de kleuters door het boek en vraag hen de verschillende settings te beschrijven. Enkele voorbeeldvragen: <ul style="list-style-type: none">• <i>Waar is het hoofdpersonage nu?</i>• <i>Is het vroeg of laat, rustig of druk, warm of koud?</i>• <i>Was jij al eens op zo'n plaats?</i>

Stap 3	De kleuters kunnen drie of meer belangrijke gebeurtenissen uit een verhaal ordenen.	Maak een tijdlijn op het bord of op een groot blad. Probeer samen met de kleuters de belangrijkste gebeurtenissen op te lijsten en te ordenen. Wat gebeurde eerst? En dan?
Stap 4	De kleuters kunnen een verhaal reconstrueren met bepaalde settings en personages.	De kleuters vertellen om beurten een stukje van een gelezen verhaal na. Ze doen dit aan de hand van de prenten in het boek en focussen op de personages en settings. Stel verduidelijkende vragen. Bijvoorbeeld: <i>Je zegt dat Nicki zijn handschoen verloren is. Dat is juist. Waar is hij zijn handschoen precies verloren? In het bos?</i>
Stap 5	De kleuters kunnen zelf een verhaal of een anekdote vertellen met een duidelijk begin, midden en einde.	<p>Nadat je bijvoorbeeld een verhaal voorgelezen hebt over beschaamd zijn, vraag je of de kleuters zelf soms beschaamd zijn. Laat ze hun ervaringen delen.</p> <p>Modelleer hoe je van een dergelijke ervaring een verhaal kan maken door je eigen verhaal te vertellen. Bijvoorbeeld: <i>Toen ik klein was, vond ik het vreselijk eng om mijn nieuwjaarsbrief voor te lezen voor mijn oma. Eerst moest ik op een stoeltje gaan staan, recht tegenover mijn oma, ooms en tantes. Dan tikte papa tegen een glas zodat iedereen stil werd en naar mij keek, wel 30 mensen! Ik werd dan altijd rood en ik stotterde. Ik was zo beschaamd!</i></p> <p>Vraag de kleuters nu hun eigen verhaal (of dat van iemand die ze kennen) te vertellen. Herhaal het verhaal en voeg indien nodig details toe zodat je een verhaal met een duidelijk begin, midden en slot krijgt.</p>
Stap 6	De kleuters kunnen op een gedetailleerde en verstaanbare manier vertellen over gevoelens, gedachten of ervaringen in een verhaal.	<p>Verzin met de kleuters een verhaal over de klaspop, over hetzelfde thema als het boek dat je net voorlas. Schrijf de eerste zin op. Bijvoorbeeld: <i>Op een dag ging (naam klaspop) net zoals Roodkapje op bezoek bij zijn oma.</i></p> <p>Vraag de kinderen wat eerst gebeurde. Schrijf hun antwoorden op en voeg details toe zodat je een verhaal met rijke details modelleert. Bijvoorbeeld: <i>Waarom gaat de klaspop naar oma? Wat neemt hij mee? Wat gebeurt er dan?</i></p> <p>Ga zo verder met wat dan en daarna gebeurde, tot je aan het einde komt.</p>

Aan de slag

Wil je op basis van deze fiche meteen aan de slag voor je eigen klaspraktijk? Schrik er zeker niet voor terug om je eigen activiteiten uit te werken! Het Deense onderzoek toonde dat kleuterleerkrachten meer bereiken wanneer ze zelf speelse activiteiten ontwerpen. Ga zeker ook eens kijken op <https://crane.osu.edu/our-work/read-it-again/>. Daar kan je inspirerend materiaal downloaden dat bij de Engelstalige versie van het programma hoort, zoals een handig observatie-instrument, een uitgebreide beschrijving van het programma met tips om te differentiëren, enz. Je vindt er ook uitgewerkte activiteiten en lesmaterialen, maar die zijn gekoppeld aan de Engelse taal en Engelstalige prentenboeken.

Bron

Bleses, D., Hojen, A., Dale, P. S., Justice, L. M., Dybdal, L., Piasta, S., Markussen-Brown, J., Kjaerbaek, L., & Haghish, E. F. (2018). Effective language and literacy instruction: Evaluating the importance of scripting and group size components. *Early Childhood Research Quarterly, 42*, 256–269. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2017.10.002>